

De doppenmethode: Het opkweken van de moerdoppen

Op dag 0, zo genoemd in het schema van de doppenmethode, staat het pleegvolk klaar om de doppen die bij de verdeler besteld zijn, te ontvangen. Zullen het allemaal prachtige koninginnen worden?

Het ophalen van de doppen

Hele jonge larfjes zijn lang zo kwetsbaar niet als ze lijken. Als ze niet in het volle (ultraviolet) licht of in een droge omgeving komen, kunnen ze een hele tijd leven buiten het bijenvolk. Het transport van de larfjes van verdeler naar imker in een simpel plastic zakje is geen probleem voor de overlevingskansen van een gezond larfje. Als er een probleem is, zit dit bij het ontvangende pleegvolk. Dat stelt enkele eisen aan de aangenomen doppen die de imker in wil hangen. Het larfje moet goed zijn en de bijen hebben hun eigen ideeën over wat goed is. Dat is iets wat imker en verdeler niet kunnen weten. We weten ook niet hoeveel larfjes er onder natuurlijke omstandigheden hun leven als koninginnenlarf beginnen en na enige tijd door de bijen worden opgeruimd omdat ze niet goed zijn. Het is een normaal verschijnsel dat niet alle aangenomen doppen verder worden verzorgd. Het pleegvolk wil ook een dop met een volkomen onaangeroerd wasrandje. Het wasrandje dat de bijen van de starter bij de aangenomen dop aan het plastic moerdopje hebben gebouwd, moet perfect in orde zijn. Een miniem deukje is al genoeg om deze dop niet verder te verzorgen. De imker kan het best het zekere voor het onzekere nemen en het hele wasrandje van de plastic dop verwijderen. Het is verbazingwekkend maar in dat geval bouwen de bijen de rand gewoon weer op en verzorgen de larf prima. Als u bij het transport er niet op vertrouwt dat de luchtvochtigheid voldoende is, kunnen de dopjes met een vochtig (niet nat) stukje papier in het zakje. Thuis worden de dopjes in de celdophouders gedrukt en gaan dan in het pleegvolk.

De doppen in het pleegvolk

Als er weinig of geen dracht is, moet het pleegvolk gevoerd worden. Daarmee moet men doorgaan totdat de doppen op de vierde dag na het inhangen gesloten worden. De ontwikkeling van de larfjes is

immers als volgt: 3 dagen ei, een dag om uit te komen in het volk van de koningin die de eitjes gelegd heeft, een dag in de starter en dan 4 dagen in het pleegvolk. Op de vijfde dag zijn alle doppen zeker gesloten.

De koninginnen uit deze teelt worden straks in drieramers geplaatst. De imker moet weten hoeveel hij er klaar moet maken. Op de tweede dag na het ophalen is aan de doppen al heel goed te zien of ze door het pleegvolk aangenomen zijn. De aangenomen moerdoppen zijn dan tot een volledige moerdop uitgebouwd. Als 80% is aangenomen is dat een heel mooi resultaat. Vijf dagen na het inhangen zijn de doppen gesloten en kunnen ze ingekoooid worden.

Het inkooien van de doppen

In de doppenmethode heeft men ervoor gekozen om op het tijdstip dat de doppen nog maar net gesloten zijn deze al in te kooien, op dag +5. Zo wordt het inbouwen van de doppen voorkomen. Bovendien zijn de poppen in de doppen op dat moment niet al te kwetsbaar, ook al moet de imker ze wel voorzichtig behandelen. Niet omdraaien of stoten. Een tweede reden om de doppen in te kooien is te voorkomen dat op het einde van de teelt, als de moeren rijp zijn, de teelt vernield wordt door de eerste moer die uitloopt. Om deze reden inkooien zou ook op dag +10 gedaan kunnen worden.

Er is een belangrijk verschil in het gedrag van de eerst uitlopende jonge moer in een volk dat gezwermd heeft of waar de bijen redcellen hebben gebouwd en de eerste moer die uitloopt bij deze manier van koninginnenteelt. Bij het afgezwermde volk gaat de eerste moer die uitloopt tuten en waarschuwt daarmee de andere moeren, de kwakers, in hun dop te blijven. Bij een stille moerwisseling en bij een moergoed pleegvolk zijn er geen zwermplannen. De eerst uitkomende jonge moer heeft dan geen consideratie met de moeren in de overige doppen en steekt deze dood.

Het inbouwen van de doppen

Bij de evaluatie van het doppenproject bleek dat het inbouwen van de doppen nogal eens een probleem was bij de teelt. De imker staat hier voor de

moeilijkheid goed in te schatten hoe sterk de activiteit van het volk is en wat er aan dracht te verwachten is. Dat is elk seizoen weer anders.

Bijen slaan de honing boven het broednest op. Bij een flinke dracht benutten ze elk leeg plekje dat ze kunnen vinden. Tussen de doppen van het teeltraam is er nogal wat ruimte. Als deze ruimte wordt volgebouwd kan men de doppen nog wel inkooien, maar dan moet men de raat rond de doppen wegsnijden. Daarbij worden de doppen gemakkelijk beschadigd. Als de imker niet voldoende raat wegsnijdt is er ook nog het risico de doppen in elkaar te drukken als het kooitje er omheen geschoven wordt. Alweer een gelegenheid waarbij het aantal succesvol opgekweekte moeren kleiner kan worden.

Een manier om het gevaar van inbouwen vrijwel geheel uit te sluiten, is het teeltraam tussen twee stukken moerrooster op te sluiten. De lat van het raampje is normaal 20 mm breed. De ruimte tussen de roosters moet 25 mm zijn. Bij een ruimte van 20 mm worden de doppen vrijwel zeker aan het rooster vastgebouwd. Het afnemen van het rooster is dan het einde van de teelt. Bij zo'n extra breed raam kan het inhangen tussen andere ramen problemen geven. Het geheel moet goed toegankelijk blijven voor de bijen die de doppen moeten verzorgen. Hiermee kan men rekening houden bij het voorbereiden van het pleegvolk, door erop te letten niet al te breed uitgebouwde ramen naast het teeltraam te hangen.

De jonge moer in het arrestkooitje

Als de jonge moer onder normale omstandigheden in haar zwermcel zover ontwikkeld is dat ze aan het werk gaat om het celdekseltje los te maken, heeft ze daarbij al contact met de werksters in het volk. Tijdens het losmaken van het celdekseltje steekt ze haar tong naar buiten en kan dan door de werksters gevoerd worden. Als ze eenmaal geboren is, is het alsof ze voor de werksters niet bestaat. Ze loopt rond in het volk en neemt zelf honing op uit de raten. Pas als zij na een paar uur koningininstof begint te produceren, merken de werksters haar op en gaan haar verzorgen. Als bij de teelt de moer is ingekooid kan ze nergens voer opnemen. Daarom moet de imker wat voer in het arrestkooitje doen. Er zijn daarvoor een paar gleufjes op de bodem van het kooitje aanwezig. Als die vol zitten is dat ruim voldoende. Teveel voer in het arrestkooitje is gevaarlijk voor de jonge moer. Ze kan erin verkleven en zal dan sterven. Ze heeft immers geen werksters om haar heen die haar kunnen verzorgen.

Honingsuikerdeeg, recept en gebruik

Honingsuikerdeeg is een mooi produkt om te gebruiken bij koninginnenteelt. Het wordt niet hard en droog en ook niet plakkerig. Daarom is het heel geschikt om het onder in het arrestkooitje te doen. Als het aan bijen in bevruchtungskastjes wordt aangeboden, stimuleert het de activiteit van zo'n klein volkje. Ze nemen het goed op en slaan het als 'honing' in de raten op.

Het recept voor honingsuikerdeeg is als volgt: Neem 1.000 gram poedersuiker en voeg daaraan 300 gram honing toe. Wijk niet van deze verhouding af en gebruik geen honing van onbekende herkomst wegens het gevaar van een eventuele aanwezigheid van sporen van Amerikaans vuilbroed. Kneed het geheel goed door elkaar. Als men de honing van tevoren warm maakt, gaat het kneden veel gemakkelijker. Geen stoffen toevoegen en in een luchtdichte verpakking bewaren. Een dag laten staan alvorens het te gebruiken, is bevorderlijk voor de homogeniteit van het produkt. Goed verpakt blijft het produkt maandenlang goed.

Het einde van de teelt

Op dag +11 zijn alle moeren uitgelopen. Het pleegvolk heeft haar werk gedaan. Er kan een aantal uren verschil zitten tussen het uitlopen van de eerste en de laatste moer. Later dan 11 dagen kan niet. De larfjes zijn 2 dagen oud als ze in het pleegvolk worden gehangen. Ze zijn misschien zelfs al wat ouder, maar jonger kan niet. Ze zijn in het pleegvolk nog 4 dagen larf. Het popstadium duurt 7 dagen, 4+7=11 dagen. Als een imker werkt volgens de Aalstermethode moet hij de dertiende dag na het maken van de veeger doppen breken om nazwermen te voorkomen. Als de weersomstandigheden in die tijd erg slecht zijn, gebeurt het wel eens dat er op de dertiende dag nog geen tuter is en dat er ook geen rijpe doppen zijn. Het is niet duidelijk of het slechte weer de ontwikkeling van de doppen heeft vertraagd of dat de bijen later redcellen hebben aangezet. Mij lijkt het laatste eerder de oorzaak van de afwezigheid van rijpe moeren dan het eerste aangezien de bijen meesters zijn in klimaatbeheersing en temperatuurregulatie. Het ziet er voor de teler dus slecht uit als er op de elfde dag geen moeren in de arrestkooitjes rondlopen. Als er wel jonge moeren zijn, begint er voor de imker een nieuwe fase. De jonge moeren moeten nu een volk krijgen waarin ze aan de leg kunnen gaan. Daarover gaat het volgende artikel in deze reeks.